

Missæ est laudis et propitiationis sacrificium.

LXXXIV. Quæ cum ita sint, sine ulla dubitatione docendum est, id quod etiam sancta Synodus (a) explicavit, sacrosanctum missæ sacrificium esse non solum laudis et gratiarum actionis, aut nudam commemorationem sacrificii quod in cruce factum est, sed vere etiam propitiatorium sacrificium, quo Deus nobis placatus et propitius redditur.

Missam offerens ut decet, misericordiam consequitur.

LXXXV. Quare si puro corde et accensa fide, et intimo nostrorum scelerum dolore affecti hanc sanctissimam hostiam immolemus et offeramus: dubitandum non est quin (b) misericordiam a Domino consecuturi sumus et gratiam in auxilio opportuno; hujus enim victimæ odore ita delectatur Dominus, ut gratiæ et pœnitentiæ donum nobis impertiens peccata condonet. Quamobrem et sollemnis est illa Ecclesiæ precatio: (c) Quoties hujus hostiæ commemoratio celebratur, toties opus nostræ salutis exercetur, nimirum uberrimi illi cruentæ hostiæ fructus per hoc in-cruentum sacrificium ad nos manant.

Missæ vivis et defunctis fidelibus prodest.

LXXXVI. Deinde vero hujus sacrificii eam vim esse, parochi docebunt, ut non solum immolanti (d) et sumentis prosit, sed omnibus etiam fidelibus, sive illi nobiscum in terris vivant, sive jam in Domini mortui, nondum plane expiati sint. Neque enim minus ex Apostolorum certissima

(a) Trident. sess. 22. De Sacrif. missæ, c. 2 et can. 5.

(b) Hebr. 4, 16. — (c) Secreta Dom. 9 post Pentec. —

(d) Trid. Synod. sess. 22, c. 2.

traditione pro his utiliter offertur, quam pro vivorum peccatis, pœnis, satisfactionibus ac quibusvis calamitatibus et angustiis.

Missæ nunquam est dicenda privata.

LXXXVII. Ex quo facile perspicitur omnes missas communes censendas esse, ut quæ ad communem omnium fidelium utilitatem et salutem pertineant.

Ad quid in missa tot cæremoniæ.

LXXXVIII. Habet autem hoc sacrificium multos, eosque maxime insignes ac sollemnes ritus quorum nullus supervacaneus aut inanis existimandus est; verum omnes eo spectant, ut et tanti sacrificii majestas magis eluceat, et salutaribus mysteriis intuendis ad rerum divinarum, quæ in eo sacrificio occultæ sunt, contemplationem fideles excitentur. Sed de his nihil est ut plura dicamus: tum quia hoc argumentum longiorem explanationem postulare videtur, quam propositæ institutioni conveniat: tum quia innumerabiles pene libellos et commentarios, qui de hac re a piis et doctissimis viris conscripti sunt, sacerdotes in promptu habebunt. Hactenus igitur satis fuerit earum rerum quæ ad Eucharistiam, tum qua sacramentum, tum qua sacrificium sit, pertinent, potiora capita, juvante Domino, exposuisse.

DE PŒNITENTIÆ SACRAMENTO.

Pœnitentiæ sacramenti necessitas.

I. Quemadmodum humanæ naturæ fragilitas et imbecillitas omnibus nota est, eamque in seipso quisque facile experitur: ita quantum habeat necessitatem pœnitentiæ sacramentum, ignorare nemo potest. Quod si diligentiam, quæ a parochis

in unoquoque argumento adhibenda est, ex rei quam tractant, magnitudine et pondere metri oportet: omnino fatebimur, eos nunquam in hujus loci explicatione adeo diligentes futuros esse, ut satis videri possit: quin etiam de hoc sacramento, quam de baptismo, eo accuratius agendum est, quod baptismus semel tantum administratur, nec iterari potest: pœnitentiæ vero toties locus datur, ejusque repetendæ toties necessitas imposita est, quoties post baptismum peccare contingat: ita enim a Tridentina Synodo (a) dictum est, sacramentum pœnitentiæ non secus lapsi post baptismum, ac baptismum nondum regeneratis, ad salutem necessariam esse: vulgataque illa sancti Hieronymi sententia ab omnibus qui deinceps res sacras tradiderunt, magnopere comprobatur: (b) Pœnitentiam esse secundam tabulam. Ut enim confracta navi, unum vitæ servandæ perfrugium reliquum est, si forte tabulam aliquam de naufragio liceat accipere, ita post amissam baptismi innocentiam, nisi quis ad pœnitentiæ tabulam confugiat, sine dubio de ejus salute desperandum est. Hæc autem non ad pastores solum, sed ad reliquos etiam fideles excitandos dicta sint, ne forte in eis rei maxime necessariæ incuria reprehendatur. Primum enim communis fragilitatis memores omni studio optare debent, ut divina ope adjuti, sine casu aut lapsione aliqua in via Domini progredi possint: quod si nonnunquam offenderint, tum vero summam Dei benignitatem intuentes, qui tanquam bonus (c) pastor ovium suarum vulnera obligare eisque mederi solet; hoc saluberrimum pœnitentiam

(a) Sess. 6 de Just. c. 14, et sess. 14 de Pœn. c. 5. — (b) In 3 c. Isa. ad hæc verba, Ruit Jerusalem, et Epistola 8. — (c) Ezech. 34, 16.

liæ medicamentum nunquam in aliud tempus differendum esse cogitabunt. De Pœnitentiæ Patribus antiquis scripserunt: Tertullian. librum unum. Cyprian. Epistolas plures et unum librum de Lapsis. Pacianus librum unum et duas Epistolas ad Simpronian. ac de Pœnitent. et confessione, seu Paræn. ad Pœnit. Ambros. libros duos de Pœnit. Chrysostomus Homilias 10. et sermon. de Pœnit. Ephrem. lib. et serm. de Pœnit. Fulgentius, lib. 2. de Remissione peccatorum ad Euthymium. Gregorius Nyssenus orationem de pœnitentia. Basil homiliam unam quæ est postrema variarum. Augustinus denique librum unum de Vera et falsa Pœnitentia, et librum insignem de Pœnitentiæ medicina. His adde Marcum Eremitam cujus exstat de Pœnitentia liber unus, sed caute legendus: de eo vide Bellarmin. de Script. eccles. Qui non habet Patres supra citatos, videat in Decreto Gratiani de Pœnitentia 7 distinctiones.

Multiplex pœnitentiæ acceptio.

II. Ut autem rem ipsam aggrediamur prius explicanda est varia hujus nominis potestas et notio, ne aliquis ambiguitate vocis in errorem inducatur. Nonnulli enim pœnitentiam pro satisfactione accipiunt. Alii, a catholicæ fidei doctrina longissime remoti, cum arbitrentur pœnitentiam nullam temporis præteriti rationem habere, nihil aliud quam novam vitam esse definiunt. Docendum est igitur multiplicem esse hujus nominis significationem.

Prima. — Primum enim pœnitentia deus dicitur, quibus aliquid displicet, quod ante placuerit, nulla habita ratione hujus cogitationis, bonumve an malum fuerit. Sic omnes (a) pœnitent, quorum

(a) 2 Cor. 7, 40.

tristitia secundum sæculum est, non secundum Reum: cujusmodi pœnitentia non salutem affert, sed mortem.

Secunda. — Altera est pœnitentia, cum quis ex scelere admissio, quod quidem antea placebat, dolorem non Dei, sed sui ipsius causa concipit.

Tertia. — Tertia est, cum non solum admissi sceleris causa, intimo animæ sensu dolemus, vel ejus doloris externum etiam aliquod signum damus, verum unius Dei causa in eo mœrore sumus. Ac singulis quidem pœnitentiæ generibus, quæ commemorata sunt, pœnitentiæ vox proprie convenit.

Quomodo Deum pœnitent.

III. Nam cum in sacris Litteris Deum pœnitere legimus, (a) id per translationem dici perspicuum est. Eo enim loquendi genere quod ad hominum mores accommodatum est, sacra Littera utuntur, cum Deum mutare aliquid constituisse declarant: quod non aliter facere videatur, quam homines, quos si alicujus rei pœniteat, eam commutare omni studio laborant. Sic ergo scriptum est pœnituisse eum (b) quod hominem fecisset, et alio loco, (c) quod Saulem regem constituisset.

Seligitur vera pœnitentiæ acceptio.

IV. Verum inter has pœnitentiæ significationes magnum discrimen observare oportet. Prima enim in vitio ponenda est: altera est quaedam commoti et perturbati animi affectio: tertiam tum ad virtutem pertinentem, tum sacramentum esse dicimus: quæ significatio hujus loci propria est.

A pœnitentia ut virtus est, cur incipiatur hic.

V. Ac primum quidem de ipsa ut virtutis parte

(a) Psal. 105. 45. Jerem. 26, 5. — (b) Genes. 6, 6. — (c) 1 Reg. 15, 11.

agendum est, non solum quia fidelis populus ad omne virtutis genus institui a pastoribus debet: sed etiam, quia hujus virtutis actiones tanquam materiam præbent in qua pœnitentiæ sacramentum versatur, ac nisi prius, quæ sit pœnitentiæ virtus recte intelligatur, sacramenti etiam vim ignorari necesse est.

Pœnitentia interior et exterior.

VI. Quare in primis monendi hortandique sunt fideles, ut omni contentione et studio in intima animi pœnitentia, quam virtutem dicimus, elaborent: sine qua ea, quæ extrinsecus adhibetur, parum admodum profutura est. Vide Amb. in sermone de Pœnit. et citatur de pœnit. dist. 3, c. Pœnitentia. August. lib. de Vera et falsa pœnitentia, c. 8. et habetur de Pœnit. 3, c. 4. Gregor. homil. 34, in Evangel. lib. 9. Regist. Epist. 59.

Quid sit pœnitentia interior.

VII. Intima autem pœnitentia est illa, cum ad Deum nos ex animo convertimus, et commissa a nobis scelera detestamur, et odio habemus: simulque illud nobis certum et deliberatum est, malam vitæ consuetudinem corruptosque mores emendare, non sine spe veniæ a Dei misericordia consequenda. Hanc vero dolor et tristitia, quæ perturbatio et affectio est et passio, a multis vocatur, consequitur, veluti comes peccatorum detestationi adjuncta. Quamobrem apud complures ex sanctis Patribus pœnitentiæ definitio hujusmodi animi cruciatu declaratur.

Fides ut ad pœnitentiam pertineat.

VIII. Verum in eo quem pœnitet (a) fides pœnitentiam antecedit necesse est: neque enim potest

(a) Trid. sess. 14. de Pœn. c. 5, can. 4.

quisquam se ad Deum convertere, qui fide careat; ex quo fit, ut nullo modo pœnitentiæ pars recte dici possit.

Pœnitentia est virtus.

IX. Quod autem intima hæc pœnitentia, ut antea diximus, ad virtutem pertineat, aperte ostendunt multa quæ de pœnitentia tradita sunt præcepta. Lex enim de iis tantum actionibus quæ suscipiuntur cum virtute, præcipit. Negare præterea nemo potest quin dolere quando, quomodo, et quatenus oportet, virtutis sit; hoc autem ut recte fiat, pœnitentiæ virtus præstat. Interdum enim evenit ut ex admissis sceleribus minorem quam pariet dolorem homines capiant. Quin etiam, ut a Salomone scriptum est, nonnulli sunt (a) qui cum malefecerint, lætantur; rursus vero alii ita se morori animi et ægritudini dedunt, ut de salute etiam prorsus desperent; qualis fortasse Cain videri potest qui ait: (b) Major est iniquitas mea quam ut veniam merear; et qualis certe Judas fuit, (c) qui pœnitentia ductus, suspensio vitam et animam amisit. Ut igitur modum in dolore tenere possimus, pœnitentiæ virtute adjuvamus.

Motiva virtutis pœnitentiæ.

X. Sed idem etiam ex his rebus colligi potest, quas sibi tanquam finem proponit is quem vere peccati pœnitet.

Primum. — Primum autem hoc ei propositum est, ut peccatum aboleat, omnemque animæ culpam et maculam abstergat.

Secundum. — Alterum est, ut pro sceleribus admissis Deo satisficiat; quod quidem ad justi-

(a) Prov. 2, 14. — (b) Gen. 4, 15. — (c) Matth. 27, 5 et d.

tiam referri perspicuum est: nam etsi inter Deum et homines, propria justitiæ ratio intercedere non potest, cum tam longo intervallo inter se distent, aliquam tamen esse justitiam constat; cujusmodi est inter patrem et filios, inter dominum et servos.

Tertium. — Tertium est, ut homo in Dei gratiam redeat, in cujus offensionem et odium propter peccati fœditatem incurrit. Hæc vero omnia satis declarant pœnitentiam ad virtutem spectare.

Quinque gradus ad pœnitentiam.

XI. Sed docendum est etiam, quibus gradibus ad hanc divinam virtutem liceat ascendere.

Primus. — Primum itaque Dei misericordia nos prævenit, cordaque nostra ad se convertit. Quod cum precaretur Propheta: (a) Convertite, inquit, nos, Domine, ad te, et convertemur.

Secundus. — Deinde hoc lumine illustrati per fidem ad Deum animo tendimus: (b) Credere enim oportet accedentem ad Deum, ut Apostolus testatur, quia est, et inquirentibus se remunerator sit.

Tertius. — Præterea motus timoris consequitur: et suppliciorum acerbitate proposita, animus a peccatis revocatur, atque huc videntur spectare illa Isaïæ verba: (c) sicut quæ concepit, cum appropinquaverit ad partum, dolens clamat in doloribus suis, sic facti sumus.

Quartus. — Huc deinde accedit spes impetrandæ a Deo misericordiæ, qua erecti vitam et mores emendare constituimus.

Quintus. — Postremo charitate corda nostra accenduntur, ex qua liberalis ille timor probis et ingenuis filiis dignus oritur; atque ita unum il-

a) Thren. 5, 21. — (b) Heb. 11, 6. — (c) Isa. 26, 17.

lud veriti, ne qua in re Dei majestatem lædamus, peccandi consuetudinem omnino deserimus.

Pœnitentiæ cælum promittitur.

XII. Hisce igitur quasi gradibus ad hanc præstantissimam pœnitentiæ virtutem pervenitur, quæ prorsus divina et cœlestis virtus existimanda est: cui scilicet regnum cœlorum sacræ Litteræ pollicentur. Nam apud sanctum Matthæum scriptum est: (a) Pœnitentiam agite; appropinquavit enim regnum cœlorum. Et apud Ezechielem: (b) Si impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis suis quæ operatus est, et custodierit omnia præcepta mea, et fecerit iudicium et justitiam, vita vivet. Tum alio loco: (c) Nolo mortem impii, sed ut convertatur impius a via sua, et vivat; quod quidem de æterna et beata vita intelligendum esse plane constat.

Exterior pœnitentia quæ est sacramentum.

XIII. De externa vero pœnitentiâ docendum est, eam esse, in qua sacramenti ratio consistit, habereque externas quasdam res sensibus subjectas, quibus declarantur ea quæ interius in anima fiunt.

Cur a Christo sit institutum hoc sacramentum.

XIV. In primis autem explanandum fidelibus videtur, quare factum sit, ut Christus Dominus pœnitentiam in numerum sacramentorum referri voluerit. Hujus autem rei illa omnino causa fuit, ut nobis de remissione peccatorum quam Deus pollicitus est, cum ait: (d) Si impius egerit pœnitentiam, etc., minus dubitare nobis liceret; vehementer enim pendere animo de intima pœni-

(a) Matth. 4, 17. — (b) Ezech. 18, 24. — (c) Ezech. 53, 11. — (d) Ezech. 18, 21.

tentia opus esset, cum de suo cuique iudicio in iis quæ agit, merito timendum sit.

Prima ratio. — Ut igitur Dominus huic nostræ sollicitudini subveniret, pœnitentiæ sacramentum instituit, quo per sacerdotis absolutionem, peccata nobis remissa esse consideremus, conscientiaque nostræ ob fidem quæ sacramentorum virtuti merito habenda est, pacatores redderentur. Neque enim aliter accipienda est vox sacerdotis peccata nobis legitime condonantis, quam Christi Domini, qui ait paralytico: (a) Confide, fili, remittuntur tibi peccata tua. *Vide Concilium Trident. sess. 14, c. 1. Innoc. I. Epist. 91 inter Epist. Aug.*

Secunda ratio. — Deinde vero, cum nemo salutem, nisi per Christum ejusque passionis beneficio, consequi possit, consentaneum nobisque utilissimum fuit, ejusmodi sacramentum institui, cujus vi et efficentia Christi sanguis ad nos defluens, peccata post baptismum admissa elueret, atque ita reconciliationis beneficium illi uni Salvatori nostro acceptum referre profiteremur.

Pœnitentiam esse sacramentum probatur.

XV. Quod vero pœnitentia sacramentum sit, pastores ita facile ostendent; ut enim baptismus sacramentum est, quia peccata omnia, ac præsertim quod origine contractum fuit, delet; eadem ratione pœnitentia quæ peccata omnia post baptismum voluntate vel actione suscepta tollit, vere et propriè sacramentum dicendum est. Deinde, quod caput est, cum illa quæ extrinsecus tum a pœnitente, tum a sacerdote fiunt, declarant ea quæ interius efficiuntur in anima, quis neget pœnitentiam vera et propriè sacramentum ratione præditam esse? siquidem sacramentum sa-

(a) Matth. 9, 2.

cræ rei signum est: peccator autem quem pœnitet, rerum et verborum notis plane exprimit se animum a peccati turpitudine abduxisse; itemque ex iis quæ a sacerdote geruntur et dicuntur, misericordiam Dei peccata ipsa remittentis facile cognoscimus. Quanquam hoc aperte indicant illa Salvatoris verba: (a) Tibi dabo claves regni cœlorum; et quodcumque solveris super terram, erit solutum et in cœlis. Absolutio enim sacerdotis verbis enuntiata, remissionem illam peccatorum signat, quam in anima efficit.

Sacramentum pœnitentiæ iterari potest.

XVI. Neque vero solum fideles docendi sunt, pœnitentiam in numero sacramentorum habendam esse, sed eorum etiam quæ iterari possunt. Querenti enim Petro: Num septies venia peccati danda esset, Dominus respondit: (b) Non dico tibi usque septies, sed usque septuagies septies. Quare si cum ejusmodi hominibus agendum sit qui summæ Dei bonitati et clementiæ diffidere videantur, confirmandus erit illorum animus atque ad spem divini gratiæ erigendus. Quod quidem facile consequentur tum hujus loci et aliorum tractatione, qui in sacris Litteris permulti occurrunt; tum vero iis rationibus et argumentis quæ ex sanctorum Chrysostomi (c) libro de Lapsis, et Ambrosii (d) libris de Pœnitentiâ petere licebit.

Materia pœnitentiæ quæ.

XVII. Jam quoniam nihil fideli populo notius esse debet quam hujus sacramenti materia, do-

(a) Matth. 16, 19. — (b) Matth. 18, 22. — (c) Chrys. tom. 5, lib. de Laps. repar. et habetur. de Pœnit. dist. 5, c. Tals. — (d) Amb. de Pœnit. lib. 1, c. 1 et 2. Vide et Aug. lib. de Vera et falsa pœn. c. 3, citatur de Pœnit. dist. 3, c. Adhuc instant,

endum est, in eo maxime hoc sacramentum ab aliis differre, quod aliorum sacramentorum materia est res aliqua naturalis, vel arte effecta: sacramenti vero pœnitentiæ quasi materia sunt actus pœnitentis, nempe contritio, confessio et satisfactio, ut a Tridentina Synodo (a) declaratum est: qui quatenus in pœnitente, ad integritatem sacramenti, et plenam ac perfectam peccatorum remissionem ex Dei institutione requiruntur, hac ratione partes pœnitentiæ dicuntur.

Nota. Neque vero hi actus, quasi materia a sancta Synodo appellantur, quia veræ materia rationem non habeant, sed quia ejus generis materia non sint, quæ extrinsecus adhibeatur: ut aqua in baptismo, et chrisma in confirmatione.

Quo sensu peccata sint materia pœnitentiæ.

XXIII. Quod autem ab aliis dictum est, peccata ipsa hujus sacramenti materiam esse, nihil plane diversum dici videbitur, si diligenter attendamus; ut enim ignis materiam ligna esse dicimus, quæ vi ignis consumuntur: ita peccata, quæ pœnitentiâ delentur, recte hujus sacramenti materia vocari possunt.

Forma sacramenti pœnitentiæ.

XIX. Sed formæ etiam explicatio a pastoribus præmittenda non est, quod ejus rei cognitio excitet fidelium animos ad percipiendam summam cum religione hujus sacramenti gratiam. Est autem forma: Ego te absolvo; quam non solum ex illis verbis licet colligere: (b) Quaecumque solveritis super terram, erunt soluta et in cœlis; sed ex eadem Christi Domini doctrina ab Apostolis tradita accepimus. Ac quoniam sacramenta id

(a) Sess. 24, de Pœnit. c. 5, et can. 4. — (b) Matth. 18, 18.

significant, quod efficiunt illa : Ego te absolvo, ostendunt peccatorum remissionem hujus sacramenti administratione effici : planum est hanc esse penitentiae perfectam formam. Sunt enim peccata tanquam vincula, quibus constrictae animae tenentur, et ex quibus penitentiae sacramento laxantur.

Nota. Quod quidem non minus vere de illo etiam homine sacerdos pronuntiat, qui prius ardentissimae contritionis vi, accedente tamen confessionis voto, peccatorum veniam a Deo consecutus sit.

Formae penitentiae cur preces addantur.

XX. Adduntur praeterea complures preces, non quidem ad formam necessariae, sed ut ea removeantur, quae sacramenti vim et efficientiam illius culpa, cui administratur, impedire possent. Quamobrem peccatores Deo ingentes gratias agant, qui tam amplam potestatem in Ecclesia sacerdotibus tribuerit.

Præpollent sacerdotes novae legis sacerdotibus antiquae.

XXI. Neque enim, ut olim in veteri lege (a) sacerdotes testimonio suo aliquem a lepra liberatum esse duntaxat renuntiabant, ita nunc in Ecclesia ea tantum potestas sacerdotibus facta est, ut aliquem a peccatis absolutum esse declarent, sed vere tanquam Dei ministri absolvent; id quod Deus ipse, gratiae et justitiae auctor ac parens, efficit.

Quid observandum accedendo ad penitentiam.

XXII. Diligenter vero ritus etiam, qui ad hoc

(a) Levit. 15, 9, et 14, 2.

sacramentum adhibentur, fideles observabunt; ita enim fiet ut animo magis hereant, quae hoc sacramento consecuti sunt, nimirum se tanquam servos clementissimo Domino, vel filios potius optimo parenti reconciliatos esse: et simul facilius intelligant, quid eos facere oporteat, qui velint, velle autem omnes debent, se tanti beneficii gratos et memores probare. Nam cum peccatorum poenitet, is se humili ac demisso animo ad pedes sacerdotis dejicit, ut eum se tam humiliter gerat, facile possit agnoscere superbiae radices evellendas esse, a qua omnia scelera, quae dellet, ortum habuerit et ei nata sint. In sacerdote autem, qui in eum legitimus iudex sedet, Christi Domini personam et potestatem veneratur. Sacerdos enim, quemadmodum in aliis, ita in penitentiae sacramento administrando Christi munus exsequitur. Deinde peccata sua poenitens enumerat, ut se maxima et acerbissima animadversione dignum esse fateatur, supplexque delictorum veniam petit. Quae sane omnia vetustatis suae certissima testimonia a sancto Dionysio (a) habent.

Quam salulares fructus ex penitentia capiantur.

XXIII. Sed nihil profecto tam proderit fidelibus nihilque majorem illis alacritatem penitentiae suscipiendae afferet, quam si a parochis saepe explicatum fuerit quantam ex ea utilitatem capiamus; vere enim de penitentia illud dici posse intelligunt, ejus quidem radices amaras, fructus vero suavissimos esse.

Primus. — Penitentiae (b) itaque omnis in eo

(a) In Epist. ad Demoph. Vide et Tertul. lib. de Poenit. c. 9. — (b) Conc. Trid. sess. 14, can. 5 et c. 1 de Poenit.

vis est, ut nos in Dei gratiam restituat, cum eoque summa amicitia jungat.

Secundus et tertius. — Hanc vero reconciliatorem interdum in hominibus piis qui hoc sacramentum sancte et religiose percipiunt, maxima conscientiae pax et tranquillitas, cum summa spiritus iuicunditate consequi solet.

Quartus. — Nullum est enim tam grave et nefarium scelus quod poenitentiae sacramentum non quidem semel, sed iterum et saepius non deleat. Quae de re ita Dominus per Prophetam inquit: (a) Si impius egerit poenitentiam ab omnibus peccatis suis quae operatus est, et custodierit praecipua mea, et fecerit iudicium et iustitiam, vita vivet et non morietur, omnium iniquitatum ejus, quas operatus est, non recordabor. Et sanctus Joannes: (b) Si confiteamur peccata nostra fidelis est et justus ut remittat nobis peccata nostra. Et paulo post: (c) Si quis peccaverit, inquit, nullum videlicet peccati genus excipiens, advocatum habemus apud Patrem Jesum Christum justum, et ipse est propitiatus pro peccatis nostris: non pro nostris autem tantum, sed etiam pro totius mundi.

Nota. Quod autem in Scripturis legimus quosdam a Domini (d) misericordiam non esse consecutos, quamvis eam vehementer imploraverint, id vero atque factum esse intelligimus, quod eos vere atque exanimis delictorum non poenitebat.

Quomodo sit intelligendum peccata quaedam esse irremissibilia.

XXIV. Quare cum ejusmodi sententiae in sacris Litteris, vel apud sanctos Patres occurrunt, quibus videntur affirmare aliqua peccata remitti non

(a) Ezech. 18, 21. — (b) 1 Joan, 1, 9. — (c) 1 Joan, 2, 1, 2. — (d) 2 Mach. 9, 15.

posse: ita eas interpretari oportet, ut difficilem admodum esse veniam interpretationem intelligamus. Ut enim morbus aliquis ea re insanabilis dicitur, quod agrotus ita affectus sit, ut salutaris medicinae vim oderit: sic quoddam est peccati genus quod non remittitur, nec condonatur, propterea quod proprium salutis remedium Dei gratiam repellit. In hanc sententiam a Divo Augustino (a) dictum est: Tanta labes est illius peccati (b) cum post agnitionem Dei per gratiam Christi oppugnat aliquis fraternitatem, et adversus ipsam gratiam invidiae facibus agitur, ut deprecandi humilitatem subire non possit, etiamsi peccatum mala conscientia agnoscere et annuntiare cogatur.

Sine poenitentia, peccatorum nulla remissio.

XXV. Sed, ut ad poenitentiam revertamur, haec adeo propria ejus vis est, ut peccata deleat, ut sine poenitentia remissionem peccatorum impetrare, aut ne sperare quidem ullo modo liceat; scriptum est enim: (c) Nisi poenitentiam habueritis, omnes similiter peribitis. Quod quidem de gravius et mortiferis peccatis dictum a Domino est: etsi aliquo etiam poenitentiae genere indigent leviora peccata, quae venialia vocantur. Sanctus enim Augustinus (d) inquit: Cum quaedam sit poenitentia quae quotidie in Ecclesia pro peccatis venialibus agitur, illa sane frustra esset, si peccata venialia absque poenitentia dimitti possent.

Tres poenitentiae partes integrales, quae.

XXVI. Sed quoniam de iis rebus quae aliquo

(a) Lib. 1 de serm. Domini in monte, c. 42 et 44, et Retract. lib. 8, c. 19. — (b) Aug. serm. 1 de Verbis Domini, et Epist. 50 ad Bonif. — (c) Luc. 15, 3 et 5. — (d) Aug. lib. 50. Hom. 50, item Ep. 168, et Euch. c. 71.

modo in actionem cadunt, non satis est universe loqui, curabunt pastores sigillatim ea tradere, ex quibus verè et salutaris pœnitentiæ ratio a fidelibus percipi queat. Est autem hujus sacramenti proprium, ut præter materiam et formam, quæ omnibus sacramentis communia sunt, partes, etiam, ut antea diximus, illas habeat quæ tanquam totam, integramque pœnitentiam constituent. Contritionem scilicet, confessionem et satisfactionem: de quibus divus Chrysostomus (a) his verbis loquitur: Pœnitentia cogit peccatorem omnia libenter sufferre: in corde ejus contritio, in ore confessio, in opere tota humilitas, vel fructifera satisfactio. *Vide Conc. Trident. 14, de Pœnitentia, c. 3 et can. 4. Item. Concil. Florent. in Doctrin. de Sacrament.*

Partium pœnitentiæ qualitas explicatur.

XXVII. Hæ autem partes ex earum partium genere esse dicuntur, quæ ad aliquod totum constituendum necessariae sunt: quoniam quemadmodum hominis corpus ex pluribus membris constat, manibus, pedibus, oculis et aliis hujusmodi partibus, quarum aliqua si desit, merito imperfectum videatur; perfectum vero, si nulla desideretur: eodem etiam modo pœnitentia ex hisce tribus partibus ita constituitur, ut, quamvis, quod ad ejus naturam attinet, contritio et confessio, quibus homo justus efficitur, satis sit; tamen, nisi tertia etiam pars, id est satisfactio, accedat, aliquid ei omnino ad perfectionem desit necesse sit.

Partium pœnitentiæ connexio.

XXVIII. Quare adeo inter se hæ partes connexæ

(a) Rom. 11 quæ est de Pœnit.

sunt, ut contritio confitendi, et satisfacendi consilium et propositum inclusum habeat; confessionem contritio, et satisfaciendi voluntas; satisfactionem vero duæ reliquæ antecedant.

Cur tribus his partibus Pœnitentia constet.

XXIX. Harum autem trium partium eam rationem afferre possumus quod animo, verbis, et re ipsa peccata in Deum committantur. Quare consentaneum fuit ut nos ipsos Ecclesiæ clavibus subjicientes, quibus rebus Dei sanctissimum numen a nobis violatum esset, visdem etiam ejus iram placare, et peccatorum veniam ab eo impetrate conaremur. Sed idem etiam alio argumento confirmari potest. Etenim pœnitentia est veluti quædam delictorum compensatio, ab ejus voluntate profecta, qui dereliquit, ac Dei arbitrio in quem peccatum commissum est, constituta. Quare et voluntas compensandi requiritur, in quo maxime contritio versatur: et pœnitens sacerdotis iudicio, qui Dei personam gerit, se subjiciat necesse est, ut pro scelorum magnitudine pœnam constituere in eum possit: ex quo tum confessionis, tum satisfactionis ratio et necessitas perspicitur.

Contritio definitur et explicatur.

XXX. Quoniam vero harum partium vim et naturam tradere fidelibus oportet, prius incipiendum est a contritione, eaque diligenter explicanda. Neque enim ad ullum temporis punctum, cum in memoriam præterita peccata redeunt, vel cum aliquid offendimus, contritione animus debet vacare. Hanc Patres in Concilio Tridentino (a) ita definiunt: Contritio est animi dolor ac detestatio de peccato commisso, cum proposito non peccandi

(a) Ead. sess. 14.

de cætero; et paulo post, de contritionis motu subjicitur: Ita demum præparat ad remissionem peccatorum, si cum fiducia divinæ misericordiæ, et voto præstandi reliqua conjuncta sit, quæ ad rite suscipiendum hoc sacramentum requiruntur.

Vis efficacitalis contritionis in quo sila.

XXXI. Ex hac itaque definitione intelligunt fideles, contritionis vim in eo tantum positam non esse, ut quis peccare desinat: aut propositum ei sit novum vitæ genus instituere, aut ipsum jam instituatur; sed in primis male actæ vitæ odium et expiationem suscipiendam esse. Id vero maxime confirmant illi sanctorum Patrum (a) clamores quos in sacris litteris frequenter profusus esse legimus: (b) Laboravi, inquit David, in gemitu meo; lavabo per singulas noctes lectum meum. Et: Exaudivit Dominus vocem fletus mei. Et rursus alius: (c) Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ. Quas certe, et alias hujusmodi voces vehemens quoddam ante actæ vitæ odium, et peccatorum detestatio expressit.

Contritionis dolor non corporis, sed animi est.

XXXII. Quod autem contritio dolore definita est, monendi sunt fideles ne arbitrentur eum dolorem corporis sensu percipi; contritio enim est voluntatis actio. Et sanctus (d) Augustinus testatur, dolorem penitentiam comitem esse, non penitentiam. Verum peccati detestationem et odium doloris vocabulo Patres significarunt, tum quia sacræ litteræ ita utuntur; inquit enim David: (e) Quando ponam consilia in anima mea, dolorem in corde meo per diem? tum quia dolor in

(a) Vide de Pœnit. dist. 1, c. Et venit, et ib. dist. c. Totam. — (b) Ps. 6, 7. — (c) Isa. 58, 45. — (d) Homil. 50. — (e) Ps. 12, 2.

inferiori animæ parte, quæ vim concupiscendi habet, ex ipsa contritione oritur: ut non incommode contritio dolore definita fuerit, quod dolorem efficiat, ad eumque declarandum penitentes vestem etiam mutare soliti sint.

Nota. De quo Dominus apud sanctum Matthæum inquit: (a) Væ tibi, Corozain! væ tibi, Bethsaida! quia si in Tyro et Sidone factæ essent virtutes, quæ factæ sunt in vobis, olim in cilicio et cinere penitentiam egissent.

Quam scite hæc pars penitentis dicatur contritio.

XXXIII. Recte autem contritionis nomen peccati detestationi, de qua loquimur, ad significandam vim doloris impositum est, ducta similitudine a rebus corporeis quæ minutatim saxo aut duriore aliqua materia confringuntur: ut eo vocabulo declararetur corda nostra quæ superbia obdurerunt, penitentiam vi contundi atque conterî.

Nota. Quare nullus alius dolor, vel parentum et filiorum obitu, vel cujusvis alterius calamitatis causa susceptus hoc nomine appellatur: sed illius tantum doloris proprium est nomen, quo ex amissa Dei gratia atque innocentia afficimur.

Aliis nominibus contritio nuncupatur.

XXXIV. Verum aliis quoque vocabulis eadem res declarari solet; nam et contritio cordis dicitur, quia cordis nomen frequenter sacræ Litteræ pro voluntate usurpant: ut enim a corde motio- num corporis principium sumitur, ita voluntas reliquas omnes animæ vires moderatur ac regit. Vocatur etiam a sanctis (b) Patribus cordis com-

(a) Matth. 11, 21. — (b) Chrysost. de Compunct. cordis. Isidor. de Summo bono, lib. 2, c. 12.

punctio, qui libros de contritione conscriptos de compunctione cordis inscribere maluerunt. Etenim quemadmodum ferro tumida ulcera secantur, ut inclusum virus possit erumpere; ita corda, quasi scapello contritionis adhibito, inciduntur: ut peccati mortiferum virus queant elicere; quare et scissio cordis a Joële propheta appellata est: (a) Convertimini, inquit, ad me in toto corde vestro, in jejuniis, et in fletu, et in plactu, et scindite corda vestra.

Summus dolor debet esse contritio.

XXXV. Summum vero et maximum dolorem ex peccatis quæ commissa sunt, suscipiendum esse, ita ut nullus major excogitari possit, facile erit hisce rationibus demonstrare.

Prima ratio. — Nam cum perfecta contritio sit charitatis actio quæ ab eo timore qui filiorum est proficitur, patet eundem charitatis et contritionis modum statuendum esse: at quoniam charitas, (b) qua Deum diligimus, perfectissimus est amor, hinc fit ut contritio vehementissimum animi dolorem conjunctum habeat: ut enim maxime diligendus est Deus, ita quæ nos a Deo alienant, maxime detestari debemus.

Nota. In quo etiam illud observandum est eodem loquendi genere, charitatis et contritionis magnitudinem in sacris Litteris significari. De charitate dictum est: (c) Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo. Rursus quod ad contritionem pertinet, clamat Dominus per Prophetam: (d) Convertimini in toto corde vestro.

Secunda ratio. — Præterea, sicuti Deus summum bonum est inter omnia quæ diligenda sunt,

(a) Joel, 2, 12. — (b) Joan, 4, 7. — (c) Deut, 6, 5. — (d) Joel, 2, 12.

ita etiam peccatum summum est malum inter omnia quæ odisse homines debent: illud sequitur, ut quam ob causam Deum summe diligendum esse confitemur, ob eamdem rursus peccati summum odium nos capiat necesse sit. Omnibus vero rebus Dei amorem anteponendum esse, ita ut ne vitæ quidem conservandæ causa peccare liceat, aperte nos docent illa Domini verba: (a) Qui amat patrem aut matrem plus quam me, non est me dignus: et, (b) Qui voluerit animam suam salvam facere, perdet eam.

Tertia ratio. — Sed illud etiam animadvertendum est, ut quemadmodum, sancto Bernardo (c) teste, nullus finis et modus charitati præscribitur (Modus enim, inquit ille: diligenti Deum est ipsum diligere sine modo), ita peccati detestationi nullus modus definiatur.

Vehementissima debet esse contritio.

XXXVI. Sit præterea non solum maxima, sed vehementissima, atque adeo perfecta, omnemque ignaviam et socordiam excludat. Etenim in Deuteronomio scriptum est: (d) Cum quæsieris Dominum Deum tuum, invenies eum: si tamen toto corde quæsieris et tota tribulatione animæ tuæ; et apud Jeremiam: (e) Quæretis me, et invenietis, cum quæsieritis me in toto corde vestro, et inveniar a vobis, ait Dominus.

Contritio etsi non tanta, vera tamen est.

XXXVII. Quanquam si id minus consequi nobis liceat, ut perfecta sit, vera tamen et efficax contritio esse potest: sæpe enim usu venit ut quæ

(a) Matth. 10, 37. — (b) Matth. 16, 23. Marc. 8, 35. — (c) Lib. de diligendo Deo, circa med. — (d) Deut. 4, 29. (e) Jer. 29, 13.

sensibus subiecta sunt, magis quam spiritualia non efficiant. Quare nonnulli interdum majorem ex filiorum obitu, quam ex peccati turpitudine doloris sensum capiunt.

Lacrymæ non necessariae licet optandæ.

XXXVIII. Idem etiam iudicium faciendum est, si lacrymæ doloris acerbiter non consequantur: quæ tamen in penitentia summopere optandæ et commendandæ sunt; præclara est enim ea de re sancti Augustini (a) sententia: Non sunt, inquit, in te christianæ charitatis viscera, si lugens corpus a quo recessit anima, animam vero a qua recessit Deus non luges. Atque huc spectant illa Salvatoris nostri verba quæ supra allata sunt: (b) Væ tibi, Corozain! væ tibi, Bethsaida! quia si in Tyro et Sidone factæ essent virtutes quæ factæ sunt in vobis, olim in cinere et cilicio penitentiam egissent. Tametsi ad eam rem comprobendam satis esse debent clarissima (c) Ninivitarum, (d) Davidis, (e) Peccatrici, Apostolorum principis (f) exempla, qui omnes plurimis lacrymis Dei misericordiam implorantes, peccatorum veniam impetrarunt.

Singula peccata mortalia contritione detestanda.

XXXIX. Maxime autem hortandi et monendi sunt fideles, ut ad singula mortalia crimina proprium contritionis dolorem adhibere studeant. Ita enim Ezechias contritionem describit, cum ait: (g) Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ. Etenim recogitare omnes annos, est sigillatim peccata excutere, ut ea

(a) Serm. 41, de Sanctis. — (b) Matth. 11, 21. — (c) Joan. 5, 8. — (d) Ps. 6 et 50. — (e) Luc. 7, 37, 48, 51. — (f) Matth. 26, 75. — (g) Isa. 58, 15.

ex animo doleamus. Sed apud Ezechielem quoque scriptum legimus: (a) Si impius egerit penitentiam ab omnibus peccatis suis, vita vivet. Atque in hac sententiam sanctus Augustinus (b) inquit: Consideret peccator qualitatem criminis in loco, in tempore, in veritate, in persona.

Nota. Neque tamen hac in re desperent fideles de summa Dei bonitate et clementia: is enim cum nostræ salutis cupidissimus sit, nullam moram ad tribuendam nobis veniam interponit; sed peccatorem paterna charitate complectitur, simul atque ille se collegerit, et universa peccata sua detestatus, quæ deinde alio tempore, si facultas erit, singula in memoriam reducere ac detestari in animo habeat, ad Dominum se converterit: ita enim nos per Prophetam jubet sperare, cum inquit: (c) Impietas impij non nocebit ei, in quacumque die conversus fuerit ab impietate sua.

Ad veram contritionem quot necessaria.

XL. Ex his igitur colligi poterunt, quæ ad veram contritionem maxime sunt necessaria, de quibus fidelem populum accurate oportebit docere, ut quisque intelligat qua ratione comparare eam possit, regulamque habeat, qua dijudicet, quantum absit ab ejus virtutis perfectione.

Primum. — Primum enim necesse est peccata omnia, quæ admisissemus, odisse et dolere; ne, si quædam tantum doleamus, ficta et simulata, neque salutaris penitentia a nobis suscipiatur. Nam, ut a sancto Jacobo Apostolo dictum est: (d) Quicumque totam legem servaverit, offendit autem in uno, factus est omnium reus.

Secundum. — Alterum est, ut ipsa contritio,

(a) Ezech. 18, 21. — (b) Lib. de vera et falsa relig., c. 14. — (c) Ezech. 33, 12. — (d) Jac. 2, 10.

confitendi et satisfaciendi voluntatem conjunctam habeat: de quibus postea suo loco agetur.

Tertium. — Tertium est, ut poenitens vitam emendandam certam et stabilem cogitationem suscipiat. Hoc vero Propheta his verbis aperte nos docuit: (a) Si impius egerit poenitentiam ab omnibus peccatis suis quæ operatus est, et custodierit omnia præcepta mea, et fecerit iudicium et justitiam, vita vivet, et non morietur: omnium iniquitatum hujus, quas operatus est, non recordabor. Et paulo post: Cum averterit se impius ab impietate sua, quam operatus est, et fecerit iudicium et justitiam, ipse animam suam vivificabit. Ac paucis interjectis: Convertimini, inquit, et agite poenitentiam ab omnibus iniquitatibus vestris, et non erit vobis in ruinam iniquitas: projicite a vobis omnes prævaricationes vestras, in quibus prævaricati estis; et facite vobis cor novum. Idem etiam Christus Dominus mulieri quæ in adulterio deprehensa est, præscripsit: (b) Vade, inquit, et jam amplius noli peccare. Item paralytico (c) illi quem ad probaticam piscinam curaverat: Ecce, ait, sanus factus es, jam noli peccare.

Exemplo hæc comprobantur.

XLI. Sed natura quoque ipsa et ratio plene ostendunt, duo illa ad contritionem esse in primis necessaria: dolorem scilicet peccati admissi, et propositum cautionemque, ne quid hujusmodi in posterum committatur. Nam qui amico reconciliari velit, quem injuria aliqua affecerit, et doleat oportet, quod in eum injuriosus et contumeliosus fuerit, et diligenter reliquo tempore provideat, ne qua in re amicitiam læsisse videatur:

(a) Ezech. 18, 21. — (b) Joan. 8, 14. — (c) Joan. 5, 14.

quæ duo obedientiam adjunctam habeant necesse est; hominem enim legi, sive naturali et divinæ, sive humane, quibus subjectus est, parere convenit. Quare si quid poenitens alteri per vim, aut per fraudem abstulit, restitui oportet; itemque alicujus aut commodi, aut officii compensatione illi satisfaciat ejus dignitatem aut vitam dicto factove violavit, tritum enim est omnium sermone, quod apud sanctum Augustinum (a) legitur: Non remittitur peccatum, nisi restituatur ablatum.

Quartum. — Neque vero inter cætera quæ ad contritionem maxime pertinent, minus diligenter et necessario curandum est: ut quidquid injuriarum ab altero acceperis, id totum remittatur ac condonetur. Ita enim Dominus et Salvator noster monet atque denuntiat: (b) Si dimiseritis hominibus peccata eorum, dimittet et vobis Pater vester cælestis delicta vestra; si autem non dimiseritis hominibus, nec Pater vester dimittet vobis peccata vestra. Hæc sunt quæ fidelibus in contritione observanda sunt, cætera quæ ad hanc rem colligi a pastoribus facile poterunt, efficient quidem, ut in suo genere contritio sit magis perfecta et absoluta, verum adeo necessaria existimanda non sunt, ut sine his vere et salutaris poenitentiae ratio constare non possit.

Fructus contritionis securus.

XLII. Sed quoniam non satis esse pastoribus debet, si ea doceant quæ ad salutem videntur pertinere, nisi etiam omni cura et industria laborent ut fideles ad eam ipsam rationem quæ illis præscripta est, vitam actionesque suas dirigant, vehementer proderit, contritionis vim et utilita-

(a) Epist. 54. — (b) Matth. 6, 14.

tem sæpius proponere. Nam cum pleraque alia pietatis studia, veluti beneficia in pauperes, jejunia, preces et alia id genus sancta et honesta opera, hominum culpa, a quibus proficiuntur, a Deo interdum repudiantur: ipsa certe contritio nunquam illi grata et accepta esse non potest. Nam, inquit Propheta: (a) Cor contritum et humiliatum, Deus, non despicias. Quin etiam statim ut eam mentibus nostris concepimus, peccatorum remissionem nobis a Deo tribui, alio loco ejusdem Prophete verba illa declarant: (b) Dixi, confitebor adversum me injustitiam meam Domino, et tu remisisti impietatem peccati mei. Atque ejus rei figuram in (c) decem leprosis animadvertimus, qui a Salvatore nostro ad sacerdotes missi, antequam ad illos pervenirent, a lepra liberati sunt. Ex quo licet cognoscere, veræ contritionis, de qua supra dictum est, eam vim esse, ut illius beneficio omnium delictorum veniam statim a Domino impetremus.

Ad praxim contritionis ut sunt inducendi fideles.

XLIH. Plurimum etiam valebit ad fidelium mentes excitandas, si pastores rationem aliquam tradiderint, qua se quisque ad contritionem exercere possit.

Primo. — Monere autem oportet ut omnes conscientiam suam frequenter excutientes videant, num quæ a Deo, sive ecclesiasticis sanctionibus præcepta sunt, servaverint.

Secundo. — Quod si quis alicujus sceleris reum se esse cognoverit, statim seipsum accuset, supplexque a Domino veniam exposcat.

(a) Psal. 50, 19. — (b) Psal. 51, 5. — (c) Luc. 17, 14.

Tertio. — Et spatium tum confitendi, tum satisfaciendi sibi dari postulet.

Quarto. — In primisque divinæ gratiæ præsidio se adjuvari petat, ne in posterum eadem illa peccata admittat, quæ admisisse vehementer penitet.

Oidium peccati unde concitandum.

XLIV. Curandum erit præterea pastoribus, ut in peccatum summum fidelium odium concitetur, tum quia summa est illius fœditas et turpitude, tum quia gravissima damna et calamitates nobis affert: nam Dei benevolentiam, a quo maxima bona accepimus, longèque majora expectare et consequi licebat, a nobis abalienat et summorum dolorum cruciatibus perpetuo afficiendos sempiternæ morti nos addicit. Hactenus de contritione.

Confessio quam utilis.

XLV. Nunc ad confessionem, quæ est altera pœnitentiæ pars, veniamus. Quantum vero curæ et diligentiae in ea explicanda ponere pastores debeant, ex eo facile intelligunt, quod omnibus fere piis persuasum est, quidquid hoc tempore sanctitatis, pietatis et religionis in Ecclesia summo Dei beneficio, conservatum est, id magna ex parte confessioni tribuendum esse, ut nulli mirandum sit humani generis hostem, cum fidem catholicam funditus evertere cogitat, per ministros impietatis suæ et satellites, hanc veluti christianæ virtutis arcem totis viribus oppugnare conatum esse.

Quam necessario instituenda erat confessio.

XLVI. Primum itaque docendum est, confessionis institutionem nobis summopere utilem atque adeo necessariam fuisse. Ut enim hoc con-

cedamus, contritione peccata deleri, quis ignorat illam adeo vehementem, acrem, incensam esse oportere, ut doloris acerbitas, cum scelerum magnitudine æquari conferrique possit; at quoniam pauci admodum ad hunc gradum pervenirent, fiebat etiam ut a paucissimis hac via peccatorum venia speranda esset. Quare necesse fuit ut clementissimus Dominus faciliori ratione communi hominum saluti consuleret, quod quidem admirabili concilio effecit cum claves regni cœlestis Ecclesiæ tradidit.

Contritionem perficit confessio.

XLVII. Etenim ex fidei catholicæ doctrina, omnibus credendum et constanter affirmandum est: si quis ita animo affectus sit, ut peccata admissa debeat, simulque in posterum non peccare constituat: etsi ejusmodi dolore non afficiatur, qui ad impetrandam veniam satis esse possit: ei tamen, cum peccata sacerdoti rite confessus fuerit, vi clavium scelera omnia remitti ac condonari, ut merito a sanctissimis viris Patribus (a) nostris celebratum sit Ecclesiæ clavibus aditum in cœlum aperiri, de quo nemini dubitare fas est, cum a Florentino concilio decretum legamus, penitentiam effectum esse ablutionem a peccatis.

Emendandi mores medium certissimum confessio.

XLVIII. Verum ex eo præterea licet cognoscere, (b) quantum afferat confessio utilitatem, quod iis quorum corrupta vitæ consuetudo, nihil tam prodesse ad mores emendandos experimur, quam si

(a) Amb. serm. 1 de Quadrag. citatur de Penit. dist. 1, c. Ecce nunc. August. lib. 2 de Adult. conjug. 59. Chrys. de Sacer. lib. 3 in Decreto Eugenii IV. — (b) De Penit. dist. 6, Sacerdos.

interdum occultas animi sui cogitationes, facta dictaque omnia prudenti et fideli amico patefaciant, qui eos opera et consilio juvare possit. Quare ad eandem rationem maxime salutare existimandum est iis qui scelerum conscientia agitantur, ut sacerdoti, tanquam Christi Domini vicario, cui perpetui silentii severissima lex proposita est, animæ suæ morbos et vulnera aperiant, statim enim parata sibi medicamenta inveniunt, quæ non solum præsentis ægritudinis sanandæ, verum ita præparandæ animæ cœlestem quamdam vim habent, ut deinceps facile futurum non sit in ejusdem morbi et vitii genus recidere.

Malos exercet confessio.

XLIX. Neque vero illa confessionis utilitas prætermittenda, quæ ad vitæ societatem et conjunctionem magno opere pertinet: constat enim, si sacramentalem confessionem e christiana disciplina exemeris, plena omnia occultis et nefandis sceleribus futura esse; quæ postea, et alia etiam multo graviora, homines, peccati consuetudine depravati, palam committere non verebuntur; etenim confitendi verecundia, delinquendi cupiditati et licentiæ tanquam frenos injicit, et in prohibitam coerct.

Confessionis sacramentalis descriptio.

L. Sed jam confessionis utilitate exposita, quæ sit ejus natura et vis, pastoribus tradendum erit. Eam igitur definiunt esse peccatorum accusationem, quæ ad sacramenti genus pertinet, eo susceptam ut veniam virtute clavium impetremus.

Peccata quo animo in confessione declaranda.

LI. Recte autem accusatio dicitur, quod peccata ita commemoranda non sunt, quasi scelera nostra

ostentemus, ut ii faciunt, (a) qui lætantur cum malefecerint; aut omnino enarranda, ut si rem aliquam gestam otiosis auditoribus delectandi causa exponamus. Verum accusatorio animo ita enumeranda sunt, ut ea etiam in nobis vindicare cupiamus.

Ob veniam impetrandam confitendum.

LII. Veniæ autem impetrandæ causa peccata confitemur: quoniam hoc iudicium longe dissimile est forensibus capitalium rerum questionibus, in quibus confessionis pœna et supplicium, non culpæ liberatio et errori venia constituta est: in eadem fere sententiam, quamvis aliis verbis, sanctissimi Patres (b) videntur confessionem definiisse veluti cum sanctus Augustinus inquit: (c) Confessio est, per quam morbus latens spe veniæ aperitur; et sanctus Gregorius: (d) Confessio est peccatorum detestatio: quarum utraque, quod in superiori definitione continetur, facile ad eam referri poterit.

Confessio a Christo instituta.

LIII. Sed jam, quod omnium maxime faciendum est, docebunt parochi, ac sine ulla dubitatione fidelibus tradent, (e) hoc sacramentum a Christo Domino, qui bene omnia, et unius salutis nostræ causa fecit, ob ejus summam bonitatem et misericordiam institutum esse. Apostolis enim post resurrectionem unum in locum congregatis insufflavit, dicens: (f) Accipite Spiritum san-

(a) Prov. 2, 14. — (b) Chrysost. 20 in Genes. — (c) Aug. Serm. 4 de Verbis Domini. — (d) Greg. Hom. 40, in Evang. — (e) Vid. Trident. sess. 14, de Pœnit. c. 5, et can. 6. Aug. lib. 50. Hom. homil. 49, et citatur de Pœnit. dist. 1. c. Agite. Orig. hom. in Psalm. 51. Chrysost. de Sacerd. lib. 5. — (f) Joan. 20, 22, 25.

ctum: quorum remisistis peccata, remittuntur eis; et quorum retinueritis, retenta sunt.

Sacerdotibus facienda confessio.

LIV. Atque idem significare visus est Dominus, cum Apostolis id negotii dedit, (a) ut Lazarum a mortuis excitatum a vinculis solverent, quibus constrictus erat; nam sanctus Augustinus (b) eum locum ita explanat: Ipsi, inquit, sacerdotes plus jam possunt proficere, plus confitentibus parcere quibus crimen remittunt: Dominus scilicet per ipsos Apostolos Lazarum, quem jam suscitaverat, obtulit discipulis solvendum, ostendens potestatem solvendi esse concessam sacerdotibus. Quo etiam pertinet, quod iis qui a lepra in itinere curati sunt, præceperat, (c) ut sacerdotibus se ostenderent illorumque iudicium subirent. Cum igitur Dominus potestatem remittendi et retinendi peccata sacerdotibus tribuerit, perspicuum est ipsos etiam ea de re iudices constitutos fuisse. At quoniam, ut sancta Tridentina Synodus (d) sapienter admonuit, de qualibet re verum iudicium fieri, atque in repetendis criminum pœnis, justitiæ modus teneri non potest, nisi plane cognita et perspecta causa fuerit: ex eo sequitur in pœnitentium confessione singulatum peccata omnia sacerdotibus patefacienda sint. *Sacerdotes esse peccatorum iudices docent Augustinus, lib. 20 de Civitate Dei, c. 9. Hieronym. Epist. 1, ad Heliod. Chrysostum. lib. 5 de Sacerd. et Hom. 5 de Verbis Isaie. Gregor. Hom. 26 in Evang. Ambros. lib. 2 de Cain. c. 4. Trid. sess. 14 de Pœnitent. c. 5, can. 7.*

(a) Joan. 11, 44. — (b) De vera et falsa Pœnit. c. 16, et serm. 8 de Verbis Domini. — (c) Luc. 17, 14. — (d) Sess. 10, c. 5, et can. 7 de Pœnit.